

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Změny dopravního chování a volba dopravního prostředku studenty na trase České Budějovice - Praha

Autor práce: Bc. Lukáš Horných

1. Obsah práce

Cíle, výzkumné otázky, hypotézy (*přiměřenost cílů, geografický charakter a relevance cílů, teoretické podložení hypotéz aj.*)

Diplomová práce Lukáše Horných je zaměřena na problematiku změn vlivu dopravního chování a volby dopravního prostředku na trase České Budějovice – Praha. Toto téma je aktuální zvláště v případě posuzované trasy, u které došlo v posledním období k významné změně dopravních poměrů s předpokládaným dopadem na změnu preferencí cestujících.

Autor na straně 10 formuluje čtyři pracovní hypotézy týkající se vlastního výzkumu dopravního chování na studované trase, především ve vztahu k preferencím volby mezi jednotlivými dopravními módy a významu jednotlivých faktorů. Stanovené hypotézy jsou adekvátní diplomové práci a studovanému oboru. Současně dávají autorovi dostatek prostoru pro vlastní přínos.

Práce s literaturou (*teoretické ukotvení práce, diskuse a kritické zhodnocení literatury aj.*)

Teoretické zarámování práce je obsaženo v kapitole 2. Poměrně široce je popsána úvodní část týkající se volby dopravního prostředku (2.1 a 2.2). Především se jedná o popis jednotlivých teorií, který přináší interdisciplinární pohled na studovanou problematiku. V tomto směru postrádám kritičtější pohled na jednotlivé zdroje, jejich srovnání a nástin využití pro řešení vlastní práce. To platí ještě ve větší míře pro kapitoly 2.3, 2.4 a 2.5, které by z pohledu oponenta měly být více zaměřeny na diskuzi vývoje přístupů k tématu volby dopravního prostředku a analýzy „modal splitu“ v dopravněgeografických, popř. dopravně-ekonomických studiích. Skutečnost je však taková, že autor v kapitole 2.3 diskutuje faktory volby dopravního prostředku bez hlubšího vzájemného provázání a identifikace významnosti. Např. čtenář by uvítal informaci, z jakého důvodu byla zařazena kapitola 2.3.4 o přírodních faktorech? Kvalitu práce současně snižuje kapitola 2.4 a 2.5 s názvem „Železniční doprava“, resp. „Silniční doprava“, kde autor dle názoru oponenta zbytečně popisuje, např. základní údaje o železniční síti v Česku, definuje tranzitní železniční koridory atd. Tyto části by si zcela jistě zasloužily spíše podrobnější diskuzi týkající se výzkumů dopravního chování a vývoje dělby přepravní práce v Česku (a srovnání se zahraničními výzkumy) se zaměřením na dopravní trh v ose Praha – České Budějovice. V této souvislosti postrádám rovněž autorův vyšší vhled do problematiky vycházející ze základní analýzy vývoje přepravních výkonů jednotlivých módů založené např. na údajích z ročenky dopravy. Namísto toho autor odkazuje na starší studie (např. Tomeš, Pospíšil 2006), ze kterých vyplývají závěry poplatné době jejich vzniku, které nejsou opatřeny autorovým kritickým komentářem ve vazbě na současnou situaci. Neznalý čtenář by z textu na straně 26 a 27 např. vyrozuměl, že výkony železniční osobní přepravy v Česku klesají, což je značně zavádějící informace.

Metodika práce (*vhodnost aplikovaných metod, kvalita a vhodnost použitých dat aj.*)

Předložená práce vzhledem k tématu používá standardní metodu spotřebitelského šetření, přičemž autor využívá výsledků výzkumu CVVM, které doplňuje vlastním průzkumem na trase Praha – České Budějovice. Autor uvádí, že dotazování probíhalo osobně nebo prostřednictvím dotazníku distribuovaného elektronicky. V této souvislosti by bylo zajímavé uvést, jaká byla zkušenost s dotazováním a především míra návratnosti s ohledem na distribuci dotazníku. Samotný dotazník umístěný v příloze práce by dle mého názoru zaslužil obohacení o otázky týkající se změny preferencí volby dopravního prostředku v delším časovém období, především ve vazbě na změny na dopravním trhu Praha – České Budějovice (otázka 10 je zaměřena na budoucí změnu preferencí). Přes výše uvedené připomínky je však nutné ocenit počet respondentů.

Metodickou otázkou, která by měla být vysvětlena při obhajobě práce, je samotná definice trasy Praha – České Budějovice, která je v práci vymezena nejasně. Ze samotné práce totiž není zcela zřejmé, zda byli do sledování zapojeni respondenti pouze z klíčové relace Praha – České Budějovice nebo rovněž respondenti z „nácestných“ relací vymezené trasy, tj. např. Praha – Písek, Praha – Tábor, České Budějovice – Soběslav atd. Z tabulek na straně 35 a 36 lze předpokládat, že se jednalo o dotazování na všech relacích na trase. To je však poměrně zásadní informace, která by měla být v práci zmíněna, včetně diskuze možných dopadů do konečných výsledků. Je zřejmé, že vyšší zastoupení respondentů ze „silničních“ relací může ovlivnit celkové výsledky s ohledem na rozdílnost dopravních trhů vlivem konkurenceschopnosti infrastruktury a nabídky spojení.

Přidanou hodnotou práce by bylo srovnání studentských preferencí s preferencemi pracujících. Oponent si je však vědom významné náročnosti rozšířeného vzorku dotazovaných.

Analytická část práce (*správnost a interpretace výsledků, detailnost, struktura a provázanost analýzy*)

Analytická část práce je rozdělena do dvou bloků. V kapitole 4 jsou na základě výsledků průzkumu CVVM představeny hlavní výsledky relevantní sledovanému tématu. Tato kapitola je s ohledem na následující diskusi vlastního výzkumu poměrně široká. Kvalitu práce by zvýšilo, kdyby se autor pokusil tuto kapitolu více propojit s výsledky vlastního průzkumu, které komentuje poměrně stručně v kapitole 5 (7 stran textu včetně tabulek a grafů). Vyšší provázání s výsledky na vzorku celé populace Česka by bylo vhodnější, než pouhá interpretace výsledků výzkumu, byť s určitou snahou o odkazy na předchozí kapitolu. Současně nejsou ve vlastní analýze nijak diskutovány některé otázky dotazníku, např. otázky 20, 22, 23 a 24 týkající se zhodnocení dopravních poměrů na relaci Praha – České Budějovice, preferencí a motivů ke změně současného druhu dopravy. Tuto skutečnost by bylo vhodné vysvětlit při obhajobě.

Závěry práce (*odpovědi na výzkumné otázky, zasazení závěrů do širšího kontextu výzkumu aj.*)

Autor v závěru práce odpovídá na všechny čtyři hypotézy, které si v úvodu práce stanovil. Závěrečnému shrnutí bych uvítal diskusi možnosti použití dosažených výsledků v aplikační sféře.

2. Formální náležitosti práce (zatrhněte Vaši volbu)

Formální úprava: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Stylistická úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Citační úroveň: výborná / velmi dobrá / dobrá / nevyhovující

Komentář (vč. kvality grafiky, (ne)přiměřenosti délky práce aj.)

Formální úroveň práce odpovídá požadavkům na diplomové práce, je dodržována jednotná grafická úprava, text je bez výraznějších překlepů. Stylistická úroveň práce, i přes místy „kotrbaté“ slovní obraty, odpovídá požadavkům kladeným na diplomovou práci. Orientaci v práci z pohledu oponenta částečně zhoršuje seznam použité literatury rozdělený na „Seznam literatury“ a „Seznam pramenů“, ve kterém jsou uvedeny příspěvky autorů, které autor získal z internetu.

3. Souhrn

Celkové zhodnocení práce (vč. přínosů práce, provázanosti teoretické a analytické části aj.)

Předložená práce představuje zajímavou analýzu aktuálního tématu změn preferencí volby dopravního prostředku. Autor nepochybně vyvinul značné úsilí k dosažení stanovených cílů a zejména provedení vlastního spotřebitelského šetření, které je také největším přínosem práce. Na druhou stranu je však nutné uvést, že potenciál tématu nebyl dostatečně využit, ať už nejasným rozsahem dotazování (relace vs. trasa), poměrně stručným představením vlastních výsledků nebo nepřiliš přesvědčivou diskuzí s literaturou.

Přes uvedené připomínky je nutné konstatovat, že autor prokázal svoji schopnost zpracovat dané téma a předložit práci v kvalitě odpovídající požadavkům na diplomové práce.

Předloženou práci **doporučuji** k obhajobě.

Otázky k obhajobě

1/ Popište základní vývoj dělby přepravní práce (osoby, osobové kilometry) hlavních dopravních módů v Česku v posledních cca 15 letech a pokuste se je srovnat s vývojem na relaci Praha – České Budějovice.

2/ Na kterých relacích (pokud jich bylo více) konkrétně probíhalo dotazování? Mohlo více relací ovlivnit výsledek šetření? Jak? Které relace byly zastoupeny nejčteněji (uvedte prvních 5 relací)?

3/ Domníváte se, že by obdobných výsledků bylo dosaženo na dalších radiálních relacích u spojení českých krajských měst a Prahy? Proč?

4/ V závěru práce poukazujete na předpoklad zvýšení poptávky studentů po cestování z důvodu změny cenové regulace ze strany vlády ČR od 1.9.2018 (dřívější termín 10.6.2018). Lze s ohledem na závěry Vašeho výzkumu a význam ceny na trase Praha – České Budějovice očekávat zásadní změnu v dopravních poměrech (přesun cestujících z automobilů do veřejné dopravy, dopravní indukce)?

Datum: 14. 5. 2018

Autor posudku: RNDr. Jakub Chmelík, Ph.D.

Podpis: